

Ακολουθήσέ με
στα αρχαία θέατρα
της Λάρισσας

Η αρχαία Λάρισα

Καθώς περπατάτε στους δρόμους της Λάρισας, ίσως σας φανεί δύσκολο να φανταστείτε πώς θα έμοιαζε στα αρχαία χρόνια η πόλη με τα τείχη, την αγορά και τους ναούς της. Αυτό συμβαίνει γιατί πολύ λίγα κατάλοιπα της αρχαίας πόλης έχουν διατηρηθεί μέχρι τις μέρες μας. Γνωρίζουμε όμως ότι η σημερινή πρωτεύουσα της Θεσσαλίας ήταν και στην αρχαιότητα μία από τις σημαντικότερες πόλεις της περιοχής. Κατοικήθηκε από τα προϊστορικά χρόνια και ήταν μία πλούσια πόλη χάρη στη γεωγραφική της θέση στον εύφορο κάμπο και στις όχθες του Πηνειού. Ήταν όμως και πολιτικά ισχυρή και έπαιξε καθοριστικό ρόλο στην ιστορία της περιοχής. Έτσι, αρχικά ήταν πρωτεύουσα της Πελασγιώτιδας που ήταν μία από τις τέσσερις διοικητικές περιοχές της Θεσσαλίας κατά τον 7ο αι. π.Χ. Αργότερα, όταν τον 4ο αι. π.Χ. οι θεσσαλικές πόλεις ενώθηκαν πολιτικά και οικονομικά και δημιούργησαν ένα ενιαίο κράτος, το *Κοινό των Θεσσαλών*, η Λάρισα έγινε η έδρα του νέου κράτους. Η πόλη γνώρισε αρχικά την κυριαρχία των Μακεδόνων και στη συνέχεια των Ρωμαίων, αλλά και στις δύο περιπτώσεις δεν έχασε την ανεξαρτησία και τα προνόμιά της. Γνώρισε, μάλιστα, νέα άνθηση τον 1ο αι. π.Χ., την εποχή του Οκταβιανού Αυγούστου. Στα χρόνια που ακολούθησαν όμως, μέχρι το τέλος της ρωμαϊκής κυριαρχίας, έχασε σταδιακά την ακτινοβολία και την οικονομική της δύναμη.

Τα αρχαία θέατρα της Λάρισας

Τα περισσότερα κτήρια της αρχαίας πόλης έχουν σήμερα οριστικά χαθεί. Αυτό συνέβη γιατί τα υλικά από τα οποία ήταν χτισμένα χρησιμοποιήθηκαν ξανά και ξανά μέσα στους αιώνες από τους κατοίκους της περιοχής. Ήταν δύσκολο για

εκείνους να βρίσκουν συνεχώς καινούργιες ποσότητες πέτρας μέσα στην πεδιάδα. Συχνά λοιπόν εκμεταλλεύονταν το υλικό των αρχαιότερων κτηρίων για να χτίσουν τα νεότερα. Ωστόσο, οι ανασκαφές που έγιναν τα τελευταία χρόνια στη Λάρισα έφεραν

στο φως τα δύο αρχαία θέατρα, το μεγάλο του 3ου αι. π.Χ. και το μικρό του 1ου αιώνα π.Χ. Παρόλο που και τα δύο γνώρισαν αρκετές περιπέτειες στο πέρασμα του χρόνου, τελικά σώθηκαν κι έτσι έχουμε την τύχη να τα δούμε από κοντά!

Εικ. 1 Γενική άποψη του μεγάλου θεάτρου.

Το μεγάλο θέατρο της Λάρισας

Το μεγαλύτερο από τα δύο αρχαία θέατρα βρίσκεται σε κεντρικό σημείο της σημερινής πόλης. Καθώς πλησιάζετε, θα το δείτε να ξεπροβάλλει ανάμεσα στα νεότερα κτήρια (εικ.1). Χτίστηκε στις αρχές του 3ου αι. π.Χ. στα χρόνια του βασιλιά της Μακεδονίας Αντίγονου Γονατά και αρχιτέκτονάς του ήταν ο Πολυδεύκης από τη Λάρισα.

Ποιά ήταν όμως η θέση του θεάτρου μέσα στην αρχαία πόλη; Ήταν χτισμένο στους πρόποδες του λόφου «Φρούριου», όπου βρισκόταν η τειχισμένη ακρόπολη της Λάρισας. Ο προσανατολισμός του ήταν τέτοιος, ώστε οι θεατές να κοιτάζουν νότια, προς την αρχαία αγορά που πρέπει να βρισκόταν στο κέντρο της σύγχρονης πόλης. Όταν χτίστηκε, χωρούσε περισσότερους από 10.000 θεατές και ήταν ένα από τα μεγαλύτερα θέατρα της αρχαίας

Ελλάδας. Δεν ήταν όμως μόνο χώρος παραστάσεων. Προσφερόταν επίσης για υπαίθριες συγκεντρώσεις. Οι αντιπρόσωποι των πόλεων του ενιαίου θεσσαλικού κράτους συναντιούνταν στη Λάρισα. Έτσι, το θέατρο λειτούργησε ως βουλευτήριο φιλοξενώντας τις συνεδριάσεις του Κοινού των Θεσσαλών. Εκεί συνεδρίαζε επίσης η Εκκλησία του Δήμου της πόλης.

Από χώρος με θεατρικό και πολιτικό χαρακτήρα μετατράπηκε τον 1ο αι. π.Χ. σε ρωμαϊκή αρένα, όπου παρουσιάζονταν μονομαχίες και θηριομαχίες. Έτσι, οι θεατρικές παραστάσεις γίνονταν πλέον στο μικρό θέατρο της πόλης που χτίστηκε την εποχή αυτή. Το μεγάλο θέατρο συνέχισε να λειτουργεί ως αρένα μέχρι το τέλος του 3ου αι. μ.Χ. ή τις αρχές του 4ου αι. μ.Χ. Ωστόσο, μετά εγκαταλείφθηκε οριστικά.

Στάση 1η: Η σκηνή

Η σκηνή του θεάτρου είναι σήμερα πολύ καλά διατηρημένη και έτσι μας βοηθάει να καταλάβουμε πώς θα έμοιαζε στα αρχαία χρόνια. Ήταν ένα μακρόστενο κτήριο, μήκους 37 μέτρων, χτισμένο από πέτρα. Χωριζόταν σε τέσσερα δωμάτια, οι τοίχοι των οποίων φαίνονται καθαρά μέχρι σήμερα. Τα δύο κεντρικά δωμάτια ήταν χώροι για την προετοιμασία των υποκριτών και επικοινωνούσαν μεταξύ τους με αντικριστές πόρτες (εικ. 5). Τα άλλα δύο, στις άκρες της σκηνής, ήταν χώροι αποθήκευσης και είχαν ανεξάρτητες εισόδους από την πίσω πλευρά (εικ. 5). Η σκηνή επικοινωνούσε με την *ορχήστρα* μέσω τριών διαδρόμων (εικ. 2). Στα ρωμαϊκά χρόνια τα πλαϊνά δωμάτια επενδύθηκαν εξωτερικά με μάρμαρο και διακοσμήθηκαν με ημικίονες, δηλαδή κίονες που εξέχουν λίγο από τον τοίχο (εικ. 4).

Μια σειρά από κίονες που βλέπετε μπροστά από τη σκηνή στήριζαν το *προσκήνιο*, μια

Εικ. 2 Η σκηνή και το προσκήνιο.

στοά που χτίστηκε το 2ο αι. π.Χ. (εικ. 2). Το προσκήνιο είχε τρεις εισόδους, αντίστοιχες με αυτές της σκηνής, και συγκρατούσε ένα ξύλινο πατάρι, το *λογείο*, στο οποίο εμφανίζονταν οι υποκριτές στα ελληνιστικά χρόνια.

Στο χώρο του προσκηνίου έχουν βρεθεί λίθινες στήλες με χαραγμένα πάνω τους ψηφίσματα, δηλαδή αποφάσεις που έπαιρνε το Κοινό των Θεσσαλών, όταν συνεδρίαζε στο θέατρο. Όπως μας πληροφορούν οι επιγρα-

φές, αυτές αφορούσαν κυρίως θέματα αμυντικής και εξωτερικής πολιτικής του ενιαίου κράτους.

Στο πίσω μέρος της σκηνής οι αρχαιολόγοι βρήκαν πολλά σπασμένα κομμάτια από κίονες και γι' αυτό το λόγο υποθέτουν ότι πρέπει και εκεί να υπήρχε μία στοά (εικ. 3). Φτάνοντας στα ρωμαϊκά χρόνια η σκηνή του θεάτρου απέκτησε και δεύτερο όροφο που σήμερα δεν σώζεται.

Εικ. 3 Η πίσω πλευρά της σκηνής.

Εικ. 4 Τα πλαϊνά δωμάτια της σκηνής με τους ημικίονες.

Στάση 2η: Οι πάροδοι

Δεξιά και αριστερά από τη σκηνή βλέπετε δύο διαδρόμους, τις *παρόδους* (εικ. 5). Από αυτές έμπαινε στη ορχήστρα ο χορός, αλλά και οι θεατές που κάθονταν στις πρώτες σειρές του *κοίλου*. Κοιτάζοντας τις παρόδους από την πλευρά της σκηνής, στα αριστερά σας βλέπετε κάτι που θα σας θυμίσει ένα πλατύσκαλο. Από εκεί ξεκινούσε μία σκάλα που οδηγούσε τους θεατές απευθείας στα ψηλότερα καθίσματα του κοίλου, χωρίς να είναι αναγκασμένοι να περνούν μέσα από την ορχήστρα.

Όταν χτίστηκε το θέατρο, οι πάροδοι ήταν στρωμένες με μάρμαρο. Μαρμάρινη επένδυση είχαν και οι τοίχοι που τις πλαισιώνουν από την πλευρά του κοίλου. Η φροντισμένη διακόσμηση των παρόδων δεν ήταν τυχαία. Δεν ήταν απλά δύο διάδρομοι που οδηγούσαν στο θέατρο, αλλά αποτελούσαν τη συνέχεια των μεγάλων

κεντρικών δρόμων της αρχαίας πόλης. Συγκεκριμένα, η πάροδος που βρίσκεται δεξιά σας, όπως κοιτάζετε τη σκηνή, επικοινωνούσε με το δεύτερο αρχαίο θέατρο της Λάρισας και από εκεί ο δρόμος συνέχιζε προς την έξοδο της πόλης.

Οι τοίχοι των παρόδων ονομάζονται *αναλημματικοί* επειδή στήριζαν το κοίλο. Σ' αυτούς, όπως και στο προσκήνιο, τοποθετούσαν λίθινες στήλες με τις αποφάσεις των συνεδριάσεων του Κοινού των Θεσσαλών. Στις παρόδους αποκαλύφθηκαν και άλλα «ιδιαιτέρα» ευρήματα, όπως οι ανάγλυφες ασπίδες που βλέπετε στην πάροδο στα δεξιά σας. Οι αρχαιολόγοι πιστεύουν ότι πρέπει να ανήκαν σε κάποιο μνημείο ασπίδων που στήθηκε εδώ προς τιμήν όσων πολέμησαν για την πόλη ή για το ενιαίο θεσσαλικό κράτος.

Εικ. 6 Ο αγωγός γύρω από την ορχήστρα.

Στάση 3η: Η ορχήστρα

Έχει διάμετρο περίπου 25 μέτρα και το σχήμα της θυμίζει πέταλο. Στην περίμετρό της σώζεται ένας αγωγός που συγκέντρωνε και απομάκρυνε τα νερά της βροχής. Παραμένει σήμερα σκεπασμένος με μαρμαρίνες πλάκες, όπως ακριβώς ήταν στην αρχαιότητα (εικ. 6). Ο αγωγός περνούσε κάτω από τα ακριανά δωμάτια της σκηνής και στη συνέχεια έστριβε για να καταλήξει στον ποταμό Πηνειό. Στα ρωμαϊκά χρόνια, όταν το θέατρο χρειάστηκε να μετατραπεί σε αρένα, έπρεπε να βρεθεί ένας τρόπος για να μεγαλώσει η ορχήστρα. Έτσι, αφαιρέθηκαν οι τρεις πρώτες σειρές καθισμάτων από το κοίλο με αποτέλεσμα η διάμετρός της να μεγαλώσει κατά τέσσερα μέτρα. Αρχικά το δάπεδό της ήταν χωμάτινο, αλλά καλύφθηκε με μαρμαρίνες πλάκες στα ρωμαϊκά χρόνια. Ο λόγος που δεν βλέπουμε σήμερα τις πλάκες αυτές είναι γιατί αιώνες αργότερα αφαιρέθηκαν και χρησιμοποιήθηκαν για να χτιστεί το γειτονικό οθωμανικό λουτρό.

Εικ. 7 Άποψη του θεάτρου.

Εικ. 5 Οι πάροδοι όπως διακρίνονται από την πίσω πλευρά της σκηνής.

Στάση 4η: Το κοίλο

Την εποχή που χτίστηκε το κοίλο κάλυπτε ολόκληρη την πλαγιά του λόφου. Σήμερα όμως σώζεται μόνο το χαμηλότερο τμήμα του, το *κυρίως θέατρο*, όπως ονομάζεται. Αυτό είχε είκοσι πέντε σειρές *εδωλίων* και χωριζόταν σε έντεκα *κερκίδες* από δέκα *κλίμακες*, δηλαδή σκάλες για να ανεβαίνουν οι θεατές. Στην πρώτη σειρά βρίσκονταν οι θέσεις των επισήμων, οι *προεδρίες*. Το κυρίως θέατρο κατέληγε στο πάνω μέρος του σε έναν περιμετρικό διάδρομο, το *διάζωμα*, που διευκόλυνε την κυκλοφορία των θεατών. Είχε πλάτος 2 μέτρα και ήταν στρωμένος με πλάκες μαρμάρου.

Από εκεί και πάνω άρχιζε το ψηλότερο τμήμα του κοίλου, το *επιθέατρο*. Αν και είναι κατεστραμμένο σήμερα, υπολογίζεται ότι είχε δεκαπέντε σειρές ειδωλίων. Τα καθίσματα των θεατών ήταν φτιαγμένα από λευκό μάρμαρο και είχαν μία εγκοπή για να ακουμπούν τα πόδια τους οι θεατές της ανώτερης σειράς.

Μάλιστα, στην επιφάνεια κάποιων εδωλίων βρέθηκαν χαραγμένα ονόματα. Από αυτά, κάποια ανήκαν στους αντιπροσώπους των πόλεων-κρατών που συμμετείχαν στο Κοινό των Θεσσαλών. Άλλα χαραχτηκαν στη ρωμαϊκή εποχή και δήλωναν τους πολίτες που είχαν «νοικιάσει» τις συγκεκριμένες θέσεις.

Από τότε μέχρι σήμερα

Η ιστορία του θεάτρου δεν σταμάτησε την εποχή που εγκαταλείφθηκε, δηλαδή τον 4ο αι. μ.Χ. Οι περιπέτειές του συνεχίστηκαν μέσα στους επόμενους αιώνες μέχρι τελικά το μνημείο να αποκτήσει τη σημερινή του μορφή. Τον 7ο αι. μ.Χ. ένα μεγάλο τμήμα του κατέρρευσε μετά από σεισμό. Σύμφωνα όμως με μαρτυρίες περιηγητών, κάποια μέρη του θεάτρου δεν είχαν καλυφθεί από χώμα και ήταν ορατά μέχρι τα μέσα του 19ου αι. μ.Χ. Μάλιστα, σε διαφορετικές εποχές οι κάτοικοι της πόλης είχαν αφαιρέσει κομμάτια πέτρας και μαρμάρου από το θέατρο για να χτίσουν με αυτά άλλα κτήρια. Μετά όμως από έναν σεισμό που έγινε το 1868, ολόκληρο το θέατρο καλύφθηκε από τα ερείπια των γύρω σπιτιών και έτσι δεν φαινόταν πια καθόλου. Τα επόμενα χρόνια χτίστηκαν πάνω στο θέατρο ισόγεια σπίτια και καταστήματα. Μετά το 1950 αυτά αντικαταστάθηκαν από διώροφα κτήρια και πολυκατοικίες που προκάλεσαν στο μνημείο μεγαλύτερες ζημιές. Ακόμα κι ένας δρόμος περνούσε τότε πάνω από το θέατρο (εικ. 8). Στην ίδια περιοχή, μάλιστα, ήταν χτισμένο και το ιστορικό ρολόι της πόλης (εικ.8).

Αν και οι αρχαιολόγοι είχαν εντοπίσει τη θέση του θεάτρου από το 1910, η συστηματική ανασκαφή του άρχισε στα τέλη της δεκαετίας του 1970. Η αποκάλυψή του όμως δεν ήταν καθόλου εύκολη υπόθεση. Έπρεπε να γκρεμιστούν όλα τα κτήρια που είχαν χτιστεί από πάνω του και η διαδικασία αυτή κράτησε πάνω από είκοσι χρόνια (εικ. 9, 10). Έτσι, το θέατρο ερχόταν στο φως κομμάτι-κομμάτι, σαν ένα παζλ που η εικόνα του συμπληρωνόταν σταδιακά! Μετά το 2000 ακολούθησαν οι εργασίες καθαρισμού, συντήρησης και αναστήλωσης.

Σήμερα το αρχαίο θέατρο δεσπόζει στο κέντρο της πόλης. Όσο όμως οι εργασίες ανάδειξης βρίσκονται σε εξέλιξη, δεν είναι ακόμα επισκέψιμο. Ωστόσο, τον Ιούλιο του 2014, μετά από απόφαση του Κεντρικού Αρχαιολογικού Συμβουλίου, απέκτησε ξανά ζωή. Φιλοξένησε την παράσταση *Η Γυναίκα της Ζάκυνθος*, σε σκηνοθεσία Δήμου Αβδελιώδη, στο πλαίσιο του Φεστιβάλ Αθηνών και σε συνεργασία με το σωματείο «Διάζωμα». Μάλιστα, η παράσταση αυτή παίχτηκε συνολικά σε είκοσι αρχαιολογικούς χώρους της Ελλάδας, από τους οποίους οι μισοί ήταν αρχαία θέατρα και ωδεία.

Εικ. 8 Η εικόνα της πόλης το 1987.

Εικ. 9 Οι πρώτες κατεδαφίσεις κτηρίων το 1992.

Εικ. 10 Το θέατρο μετά από τις κατεδαφίσεις του 1998.

Εικ. 11 Γενική άποψη του μικρού θεάτρου.

Το μικρό θέατρο της Λάρισας

Το μικρό θέατρο της Λάρισας χτίστηκε στο τέλος του 1ου αι. π.Χ., στα χρόνια του Ρωμαίου αυτοκράτορα Οκταβιανού Αυγούστου. Στα αρχαία χρόνια βρισκόταν στη θέση αυτή ένας χαμηλός λόφος, γνωστός σήμερα με την ονομασία «Πευκάκια». Στην πλαγιά του ήταν χτισμένο το θέατρο. Ο σημερινός επισκέπτης το συναντά στη συμβολή των οδών Εργατικής Πρωτομαγιάς και Ταγματάρχου Βελισσαρίου.

Το θέατρο χρησιμοποιήθηκε κυρίως για παραστάσεις, αφού την ίδια εποχή το μεγάλο θέατρο είχε μετατραπεί σε ρωμαϊκή αρένα. Εί-

ναι όμως πιθανό να φιλοξένησε και άλλες εκδηλώσεις όπως ποιητικούς, μουσικούς και χορευτικούς αγώνες που γίνονταν στο πλαίσιο μιας μεγάλης θεσσαλικής γιορτής. Πρόκειται για τα *Ελευθέρια* που καθιερώθηκαν το 196 π.Χ. και γίνονταν κάθε τέσσερα χρόνια στη Λάρισα. Ήταν αφιερωμένα στον Ελευθέριο Δία, τον θεό που προστάτευε το Κοινό των Θεσσαλών. Δεν γνωρίζουμε πότε ακριβώς εγκαταλείφθηκε το θέατρο. Στην ίδια θέση, πάντως, χτίστηκε στα Βυζαντινά χρόνια μία εκκλησία και στην περίοδο της τουρκοκρατίας το τζαμί του Χασάν-Μπέη.

Στάση 1η: Το κοίλο

Καθώς πλησιάζετε το θέατρο, το πρώτο πράγμα που ίσως σας κάνει εντύπωση είναι το *κοίλο* (εικ.11). Γιατί άραγε έχει μόνο δύο σειρές από καθίσματα και μάλιστα μαρμάρινα; Και πώς γίνεται να μην έχει βρεθεί κανένα ίχνος από το υπόλοιπο τμήμα του; Οι αρχαιολόγοι πιστεύουν ότι από την τρίτη σειρά και πάνω τα καθίσματα ήταν ξύλινα. Υποθέτουν επίσης ότι η οικοδόμηση του κοίλου δεν ολοκληρώθηκε ποτέ για οικονομικούς λόγους.

Την έλλειψη χρημάτων, πάντως, φανερώνει και το γεγονός ότι τα μάρμαρα των δύο πρώτων σειρών δεν είναι καινούργια, αλλά προέρχονται από ένα αρχαιότερο κτίσμα του 3ου αι. π.Χ. Το κοίλο είχε σχεδιαστεί έτσι, ώστε να έχει δεκατέσσερις *κλίμακες*, από τις οποίες οι θεατές θα ανέβαιναν σε δεκατρείς *κερκίδες*. Στις δύο πρώτες σειρές μπορείτε να διακρίνετε τη βάση αυτής της διάταξης. Φαίνεται, λοιπόν, ότι αντίστοιχη διαμόρφωση θα είχαν τα ξύλινα καθίσματα και οι ξύλινες κλίμακες που θα υπήρχαν ανάμεσά τους.

Στάση 2η: Η ορχήστρα και οι πάροδοι

Η *ορχήστρα* είναι αρκετά μεγάλη, με διάμετρο περίπου 30 μέτρα και σχήμα που θυμίζει πέταλο (εικ.11). Στην αρχαιότητα το δάπεδό της ήταν στρωμένο με χαλίκι από το ποτάμι του Πηνειού.

Αν σταθείτε στο κοίλο και αντικρίσετε την ορχήστρα, στα δεξιά σας θα δείτε ένα μαρμάρινο βάθρο. Αυτή είναι η *θυμέλη*, ένας βωμός αφιερωμένος στο Διόνυσο που συνήθως τον συναντάμε στο κέντρο της ορχήστρας. Δεξιά και αριστερά από την ορχήστρα απλώνονται οι *πάροδοι*, οι διάδρομοι που χρησιμοποιούσαν τα μέλη του χορού για να περάσουν στην ορχήστρα και οι θεατές για να ανέβουν στο κοίλο. Σήμερα φαίνεται καθαρά η δεξιά πάροδος και μόνο ένα τμήμα από την αριστερή. Μάλιστα, αν σταθείτε στη δεξιά πάροδο, θα διαπιστώσετε ότι δεν ορίζεται από κάποιον τοίχο προς την πλευρά του κοίλου (εικ. 11, 12). Φαίνονται μόνο κάποια κομμάτια μαρμάρου. Αυτά μάλλον προέρχονται από τη βάση ενός τοίχου, ο οποίος όμως δεν ολοκληρώθηκε ποτέ, όπως, άλλωστε, ούτε το κοίλο.

Στάση 3η: Η σκηνή

Ότι έχει απομείνει σήμερα από τη *σκηνή* είναι το κάτω μέρος των τοίχων της (εικ. 12). Παρατηρώντας το σχήμα τους, εύκολα θα καταλάβετε ότι η σκηνή ήταν ένα μακρόστενο κτήριο με τρία δωμάτια που δεν επικοινωνούσαν μεταξύ τους, αλλά είχαν όλα μία είσοδο προς την ορχήστρα. Αυτή, λοιπόν, η πλευρά της σκηνής ήταν πιο φροντισμένη από τις άλλες γιατί ήταν εκείνη που έβλεπαν οι θεατές από το κοίλο. Έτσι, για την κατασκευή της χρησιμοποιήθηκε μάρμαρο σε αντίθεση με τους υπόλοιπους τοίχους στην πίσω πλευρά της σκηνής που χτίστηκαν από μικρές πέτρες και λάσπη. Όμως ακόμα και αυτά τα κομμάτια μαρμάρου, όπως και τα μάρμαρα του κοίλου, προέρχονταν από αρχαιότερα κτήρια.

Το δάπεδο της σκηνής ήταν στρωμένο με χαλίκι, ενώ η στέγη της ήταν ξύλινη και καλυπτόταν από κεραμίδια. Μπροστά από τη σκηνή, στην ίδια ευθεία με το βωμό του Διονύσου, μπορείτε να δείτε τη βάση ενός αγάλματος, που κάποτε ήταν στημένο εκεί. Όσο για τα τμήματα των τοίχων που αποκαλύφθηκαν δεξιά και αριστερά από τη σκηνή, δεν γνωρίζουμε ποια ήταν η χρήση τους.

Αν αναρωτιέστε πού θα μπορούσαν να ήταν τα *παρασκήνια*, οι χώροι προετοιμασίας των υποκριτών, θα πρέπει να τα αναζητήσετε

Εικ. 12 Άποψη του θεάτρου από την πίσω πλευρά της σκηνής.

στο κτήριο με τοίχους σε σχήμα Π που βρίσκεται λίγο πιο πίσω και δεξιά από τη σκηνή. Ακόμα πιο πίσω σώζονται τα τμήματα ενός άλλου τοίχου. Πρόκειται για τον περίβολο του θεάτρου, έναν ισχυρό τοίχο, δηλαδή, που περιέβαλλε την πίσω πλευρά του. Χτίστηκε για να συγκρατήσει τα χώματα που συγκεντρώθηκαν, αφού ισοπεδώθηκε ο λόφος, όπου στην συνέχεια διαμορφώθηκε η σκηνή.

Εικ. 13 Παράσταση αρχαίου δράματος στο θέατρο το 2007.

Από τότε μέχρι σήμερα

Το 1978 οι κάτοικοι της Λάρισας διαπίστωσαν τυχαία ότι στο σημείο αυτό υπήρχε ένα αρχαίο κτίσμα. Έτσι, με την ανασκαφή του 1985-1986 το θέατρο αποκαλύφθηκε. Μετά τη συντήρηση και την αποκατάστασή του, χρησιμοποιήθηκε ως χώρος παραστάσεων για πρώτη φορά το 1987. Σήμερα είναι ανοιχτό για τους επισκέπτες, ενώ κατά καιρούς φιλοξενεί παραστάσεις αρχαίου δράματος.

Και κάτι ακόμα...

Στα κομμάτια μαρμάρου που χρησιμοποιήθηκαν για να φτιαχτούν οι δύο πρώτες σειρές του κοίλου και οι τοίχοι των παρόδων οι αρχαιολόγοι ανακάλυψαν ένα «μυστικό». Βρήκαν χαραγμένα στην επιφάνειά τους τα ονόματα κάποιων δούλων που είχαν κερδίσει την ελευθερία τους. Τα μάρμαρα αυτά προέρχονται από ένα αρχαιότερο κτήριο του 3ου αι. π.Χ., πιθανόν ιερό, το οποίο είχε εγκαταλειφθεί την εποχή που άρχισε να χτίζεται το

θέατρο. Ήταν, πάντως, συνηθισμένο στην αρχαιότητα οι δούλοι που απελευθερώνονταν να αφιερώνουν μαρμάρινες στήλες σε κάποιο ιερό, προκειμένου να ευχαριστήσουν τους θεούς για το δώρο της ελευθερίας τους. Όταν όμως δύο αιώνες αργότερα τα ίδια μάρμαρα χρησιμοποιήθηκαν στο θέατρο, τα τοποθέτησαν με τέτοιο τρόπο, ώστε οι επιγραφές να βρίσκονται στο κάτω ή στο πίσω μέρος τους και έτσι να μην μπορεί να τις δει κανείς.

Βιβλιογραφία

Δρούγου, Στ. (2011), «Η διπλή έννοια του θεάτρου. Η πολιτική και η τέχνη», στο: Αδρύμη - Σισμάνη, Β. (επιστ. επιμ.), *Αρχαία θέατρα στη Θεσσαλία* (β' έκδοση), Αθήνα: Αρχαιολογικό Ινστιτούτο Θεσσαλικών Σπουδών - Δημοτικό Κέντρο Ιστορίας και Τεκμηρίωσης Βόλου - Διάζωμα.

Καραγκούνης, Δ. και Τζιαφάλιας, Αθ. (επιστ. επιμ.) (2014), *Αρχαίο θέατρο Λάρισας*, Αθήνα: Διάζωμα.

Κατακούτα, Στ. (1999), *Τα αρχαία θέατρα της Λάρισας*. Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ: Ο κόσμος της αρχαιότητας, εκπαιδευτικός φάκελος. Λάρισα: ΥΠΠΟ - ΥΠΕΠΘ.

Τζιαφάλιας, Αθ. (2011), «Αποκάλυψη αρχαίων θεάτρων Λάρισας», στο: Αδρύμη - Σισμάνη, Β. (επιστ. επιμ.), *Αρχαία θέατρα στη Θεσσαλία* (β' έκδοση), Αθήνα: Αρχαιολογικό Ινστιτούτο Θεσσαλικών Σπουδών - Δημοτικό Κέντρο Ιστορίας και Τεκμηρίωσης Βόλου - Διάζωμα.

Τζιαφάλιας, Αθ. (1990), «Αρχαία Λάρισα», στο: *Αρχαιολογία και Τέχνες*, 34, σελ. 50-57.

Πηγές από το διαδίκτυο

Διαδικτυακός τόπος Σωματείου «Διάζωμα»: http://www.diazoma.gr/gr/Page_04-01_AT-018.asp

http://www.diazoma.gr/gr/Page_04-01_AT-019.asp

Άλλες πηγές

Εφορεία Αρχαιοτήτων Λάρισας

Προέλευση εικόνων

Εφορεία Αρχαιοτήτων Λάρισας

Συντονισμός έργου: Μαρία Λαγογιάννη, Δρ Αρχαιολόγος
Σουζάνα Χούλια - Καπελώνη, Αρχαιολόγος
Σχεδιασμός περιεχομένου - γενική επιμέλεια: Έλενα Μπαζίνη, Αρχαιολόγος
Γραφιστική & καλλιτεχνική επιμέλεια: Σπήλιος Πίστας, Γραφίστας
Κείμενα: Εβίτα Τσιώλη, Αρχαιολόγος - Μουσειολόγος
Ηλεκτρονική επεξεργασία: Ειρήνη Σταυριανού, Γραφίστας
Παιδαγωγική επιμέλεια: Χρύσα Αθιανού, Εκπαιδευτικός
Διορθώσεις κειμένων: Βιολέττα Ζεύκη, Αρχαιολόγος - Μεταφράστρια

ISBN: 978-960-386-225-3

©2015 Υπουργείο Πολιτισμού, Παιδείας και Θρησκευμάτων

Απαγορεύεται η οποιαδήποτε μερική ή ολική ανατύπωση χωρίς την άδεια του εκδότη

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ, ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΓΕΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΜΟΥΣΕΙΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Το έργο «Σχεδιασμός και παραγωγή παιδαγωγικών εργαλείων για την ανάδειξη της σημασίας του θεάτρου στην αρχαιότητα και σήμερα» (κωδικός MIS 339817) υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.